

סימן ד

(א) כ"א ב' חד אמר לפי שאין לה קבע, פרש"י לפי שמטלטלת ע"י המטה, ואין הכרע אם כונתו ז"ל לפרש דאירי בשכרעי המטה עולות למעלה מן המטה וסיכך על גביהן וקרקעית המטה היא רצפת הסוכה או דכהאי גוונא לא איכפת לן דלא חשיבא עראי וכמו ע"ג עגלה, ודוקא בשרצפת הסוכה היא קרקע עולם ולדופן משמשת המטה כזו כיון שאין המטה והסוכה דבר אחד חשיבא הסוכה עראי כיון שהמטה עומדת להטלטל, אבל ממה שפרש"י דברי אביי דסיכך ע"ג מטה כשרה דהיינו בשכר נסמך על קונדיס העומדים על הקרקע והמטה משמשת רק לדופן, מצוה דאם העמיד קונדיסים על המטה ונתן הסכך עליהן וקרקע המטה היא רצפת הסוכה פסולה, [דאי לאו הכי היה מפרש כן דברי אביי שזה מתיישב טפי בלשון סיכך ע"ג מטה], ולפי זה בכלל הסומך סוכתו על כרעי המטה בין אם קרקע המטה היא רצפת הסוכה ובין אם קרקע עולם הו"א רצפת הסוכה, ותמהו בתו' דלפי זה יש לפסול נמי העושה סוכתו ע"ג זהמה וצגמ' לקמן כ"ג א' מצוה דאי לאו משום שאין עולין לה ציו"ט הו"א כשרה לכו"ע, [ולמ"ד משום מעמיד יתח' דהתם הזהמה רפה ואין צדק כלום דלעולם כל הסוכות נסמכות אקרקע אף שאין קרקע כשרה לסיכוך, וכמש"כ הרמב"ן, אבל למאן דאמר משום שאין לה קבע לפרש"י קשה], ואפשר שיש לחלק בין אם המטה היא קרקעית הסוכה לבין אם עשה סוכה עם רצפה ונתנה ע"ג המטה, דבשיש לסוכה גם רצפה קבועה הרי היא בנין קבוע ולא חשיבא עראי אף שעכשיו היא עומדת ע"ג מטה ומטלטלת על ידה, ודוקא בזהמה היא חלק מן הסוכה כזה חשיבא עראי כיון שמטלטלת ע"ג מטה, ועושה סוכה ע"ג זהמה ודאי איירי בשעושה רצפה של קרשים ולפיכך לא חשיבא עראי, וצ"ן כתב דשאני בסוכה ע"ג זהמה שהקרקע לעולם אחד מה שאין כן בע"ג מטה שהרצפה של הסוכה מתחלפת שהרי היא קרקע עולם, ורהיטת דבריו דמפרש לפרש"י הסכך נסמך ע"ג המטה אבל רצפת הסוכה אינה המטה אלא קרקע עולם, ועל פי זה כתב דבזהמה קרקע הסוכה עדיף טפי שהמטה והסוכה כחד חשיבי ולא חשיבא הסוכה עראי מחמת

טלטול המטה, ולכך סוכה ע"ג זהמה שפיר דמי, כיון שאין הרצפה מתחלפת ע"י טלטול הזהמה, אבל ז"ע שסיים דלפירוש רש"י ע"כ לפרש הא דאמר אביי דסיכך ע"ג מטה כשרה דהיינו בשאין הסכך נסמך על הסוכה כלל וקשה אם כן פשיטא, ולכך נטה מפרש"י לפירוש הראב"ד, ואמאי הא אפשר לפרש לפרש"י נמי דסיכך ע"ג מטה היינו שקרקע המטה היא רצפת הסוכה ולפיכך שפיר דמי דומיא דסוכה ע"ג זהמה, וכמו שסיים לפי' הראב"ד, והרי פרש"י והראב"ד שוין, ואולי יש כאן ט"ס וכונת הר"ן כמש"כ שיש חילוק בין אם יש רצפה קבועה לסוכה לבין אם המטה היא הרצפה, וז"ע. — וכתו' לקמן כ"ג א' כתבו לפרש דסוכה ע"ג זהמה היינו בשרצפת הסוכה ודפנותיה על הזהמה אבל הסכך נסמך על קונדיסים התקועים בקרקע.

הרא"ש הקשה לפרש"י מאי קמ"ל אביי מתניתין היא דקתני אם אינה יכולה לעמוד בפ"ע פסולה הא יכולה לעמוד כשרה, ובשאין הסכך נסמך על כרעי המטה הא יכולה לעמוד בפ"ע, ואפשר ד"ל דהא דקתני אם יכולה לעמוד בפ"ע היינו בשגם דפנותיה עומדין בלא המטה וקמ"ל שלא אסרו בזהמה גם סומכת כל שיכולה לעמוד בפ"ע, ולטעמא דמעמיד יש כאן חידוש, דס"ד כל שגם הפסול מסייע יש לגזור דילמא אחי לסכך זו, ולטעמא דקבע נמי יש כאן חידוש דס"ד דמ"מ נראה כעראי א"נ אחי לחלופי בסוכה שאינה יכולה לעמוד בלא המטה, א"נ היא גופא קמ"ל דטעמא משום קבע.

ויש לעיין לפרש"י מאי קמ"ל אביי, הא ללישנא דמעמיד פשיטא דבשאינו מעמיד שפיר דמי, וללישנא דקבע אמנם ראוי לומר מן הסברא דאף בדפנות צעינן קבע, [עי' לעיל ז' צ' דמסייעין תנאי דצברי דצעינן דירת קבע מדמחמרי צדיי דפנות], אבל אכתי צרייתא הוא לקמן כ"ג א' דעשה לזהמה דופן לסוכה ר' יהודה מכשיר, ושמא יש לדחות דלישנא דמעמיד הו"ס דס"ל לר"י דגזרו על כל הדפנות אף שאינם מעמידים את הסכך שיהיו מדברים הכשרים לסכך דאי לאו הכי אחי לחלופי ולמימר שכשרים לסיכוך, ובהמה שאני שאין דרך לסכך זה כלל, לכך קמ"ל אביי דבדפנות שאין מעמידים לא גזרו, וז"ע, וק"ק

(ג) הרי"ף לא הביא פלוגתא דר"ז ור"א ז"מ ורק הביא דברי אב"י, ואפשר דס"ל כפרש"י וממילא ודאי ליחא לטעמא דקבע דלא קיי"ל דבעינן דירת קבע, וודאי הטעם משום מעמיד בדבר המקבל טומאה ולא הו"ל פירוש, ולפי זה דעת הרי"ף דאסור להעמיד הסכך בדבר המק"ט, ומ"מ עדיין ק"ק דהו"ל להביא הך טעמא למימר דסיכך ע"ג שפודין של ברזל נמי אסור, והרא"ש כתב דטעמא דקבע עיקר וכדמשמע בירושלמי, ואם באנו לפרש כן דעת הרי"ף ז"ל דמללא פסל אלא מטה ולא הזכיר שפודין ממילא נלמד דטעמא משום קבע, אבל ז"ע דהא צמחיתין תני מטה לאשמועינן איסור מעמיד, ולא חשש למיתני שפודין, ואפשר אולי לומר דדעת הרי"ף לחוש לשני הטעמים אבל לפי זה ודאי הו"ל לאתויינהו ולמימר דחיישינן לתרוייהו, לפיכך נראה יותר כלשון ראשון, ועדיין ז"ע.

(ד) כ"ב ב' תוד"ה שמים ולא משמע הכי פ' מי שהחשיך כו', בשבת שם כתבו איפכא דאפשר גם לפרש כפרש"י כאן ע"ש, [ולשונם שם קצת דחוק אבל זו כונתם], וכ"כ הראש"א שם, ומש"כ כאן דהתם לא משמע כפרש"י דכאן נראה דהוא משום דאמרו התם לא דכפייה לאילן ואנח סיכוך עליה, ומשמע דהנידון על הסכך, וכן אמרו שם דאילן גופיה דופן צעלמא הוא דשוויה משמע קצת שמשמש לדופן, ואם אינו אלא להחזיק קרקע הסוכה לא מיקרייך דופן, [מש"כ כאן ואנח ביה קנים באילן אינו בלשון הגמ' לפנינו ואינו אלא הפירוש], גם מצוה שם בגמ' שאינו משתמש על הדבר שנסמך באילן אלא על דבר שני [דאמרו שם דהו"ל ידי דדין והיינו שאינו משתמש על גבי הדבר שנסמך צדי האילן וכמש"כ בר"ן דדוקא צדי הדבר הנסמך באילן מותר להשתמש, וכמש"כ במ"ב סימן ש"ה ס"ק ס"ג, אלא דאף אם מניח דבר על אותו דבר שנסמך באילן חשיב צדי דדין, והיינו שהסכך הנסמך על הקנים הנחונים צדי האילן חשיב צדי דדין אף שיתכן שמשתמש עליו כנגד הקנים], ובסכך הדבר רגיל כן שנותנים קנים וסוככים עליהם אבל בקרקע שפיר יתכן שגוף הקרש המשמש קרקע נסמך באילן ולא הוי פשוט כ"כ דלעולם הוא צדי דדין, ומ"מ אין כל אלו הדברים מכריעים שאינם אלא משמעות התלוייה

לישנא דאב"י לפרש"י, דקאמר הא יש לה קבע, והכי הו"ל למימר בדפנות לא חיישינן להכי כיון שעיקר הסוכה שהוא הסכך הוי קבוע.

ובתו' כתבו ליישב סוגיין עם פירוש הירושלמי דמיירי בדליכא עשרה מקרקע המטה לסכך וזהו אין לה קבע, ולו"ד היה נראה שאין זו כונת סוגיין דלא הוו שתי צגמ' מלפירושי, וגם כד פריך מאי צינייהו הוי משני בפשיטות דאיכא צינייהו בדגובה עשרה, וכן דברי אב"י לפי זה איירי בשכל הסוכה נעשתה בלא המטה, וחידושיה דמטה אינה ממעטת בגובה הסוכה וזה תימא דמילתא דפשיטא היא, וגם אין זה ענין לפלוגתתם ואמתניתין דסוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים הו"מ לאשמועינן דאפילו הכניס מטתו לחוכה פסולה, וגם לפי זה מ"ט דחכמים, ודוחק לומר שאין כאן מחלוקת [עי' רא"ש שכתב אמנם כן].

(ז) והראב"ד והרמב"ן והר"ן פירשו דמיירי שאין הסוכה על המטה אלא רצפת הסוכה היא קרקע עולם רק צד הסוכה עומדת המטה והסכך נסמך עליה, ולפי שאין המטה והסוכה ציחד חשיבא הסוכה עראי כיון שהמטה עומדת להטלטל [שאין אדם מצטל מטה לדופן סוכה] וכשהמטה תנטל תפול הסוכה, [צ"ל צ"ל הביא גם פירוש הירושלמי אבל ממה שכתב בסוף דבריו דהא דאב"י צנען קונדיסים על המטה מצוה דנקט עיקר כפירוש הראב"ד שהזכיר], אבל אם הסוכה ע"ג המטה חשיבא קבע אף שמטלטלת ע"ג המטה, וכמו סוכה ע"ג צהמה, כיון שהיא לעולם קיימת, ומה שסוצצת ממקום למקום אין בכך הפסד, והיינו דקאמר אב"י שאם סיכך ע"ג מטה דהיינו שצנען קונדיסים על המטה וסיכך על גביהן כשרה אף שמטלטלת ע"י המטה, ולמ"ד נמי מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה כיון שאין המטה משמשת אלא רצפה אין בכך כלום דלעולם קרקע אינו ראוי לסיכוך, וק"ק לפי זה הא דאמר אב"י אבל סיכך ע"ג מטה, דללישנא דקבע הדין אמת אף בסיכך על דופני המטה, ואילו ללישנא דמעמיד היינו דוקא שצנען קונדיסים על המטה, ופשטא משמע דלתרי הלשונות אחד גוונא הוא דמתכשרא. — כל זה לפי המתבאר בר"ן, אבל בריטב"א מפרש בע"א ול"ע כעת בדבריו ז"ל.

בשיקול הדעת, ולפיכך בשבת שם וכן הרשב"א שם והר"ן כאן לא חששו לכך.

ומיהו לדעת תו' שצכאן וכן דעת הרא"ש ורש"י בשבת, נמצינו למידין שאין חוששין למעמיד בדבר שפסול לסכך, שהרי סומך הסכך צאילן ואפילו הכי כשר, והו"ל מחלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם כדאמר ב"ק ק"ב א', ומה דשקלו וטרו אמוראי אליביה דר"י יש לפרש דהיינו לפרושי טעמיה אצל לא ס"ל כן, ואף התו' בשבת והרשב"א שם שכתבו ב' הפירושים נראה דלא ס"ל דאסור להעמיד בדבר שפסול לסכך, דאם איתא דקיי"ל דאסור ודאי היו מכריעים מחמת זה לפרש דהנידון בשקרקע הסוכה כמוכה צאילן, דאי לאו הכי תיקשי למאן דסבר אסור להעמיד בדבר שפסול לסכך, [וכן ברשב"א מסיים שם שאם הסכך נסמך על הצאילן והוא אינו משתמש על הסכך מותר לישב שם שאינו נקרא משתמש צאילן מה שנהנה מן הכל ומשמע שזה לכל הפירושים דכהאי גוונא כשירה ומצוה שאינו חושש למעמיד], אלא ודאי ס"ל דליה הילכתא כוותיה דמאן דאסר להעמיד בדבר שפסול לסכך, או משום דס"ל דהלכה כחכמים, או דס"ל דטעם קצב עיקר כמש"כ הרא"ש על פי הירושלמי, [ועי' רש"י ט"ו ב' ד"ה רבא, ול"ע כעת], ואף שאפשר לומר דשאני צאילן שאין דרך לסכך בו כמש"כ הראב"ד מ"מ הא הרמב"ן והר"ן והריטב"א לא ניחא להו בזה.

(ה) רמב"ם פ"ד מה' סוכה ה"ו היו מקצת הדפנות עשויות צידי אדם ומקצתן צילנות רואין כל שאילו ניטלו האילנות היא יכולה לעמוד בדפנות שצידי אדם עולין לה ציו"ט, רהיטת דברי רבנו בדפנות הסוכה קאמר והסכך נסמך עליהן, וכמש"כ ה"ה שזה כפרש"י בשבת, ובה כל שאילו ניטלו האילנות אינה יכולה לעמוד בדפנות שצידי אדם אין עולין לה ציו"ט אצל הסוכה כשרה, ולפי זה מפורש דמותר להעמיד הסכך בדבר שפסול לסכך, ואין נראה לחלק בין צאילן לשאר דברים וכש"כ שלא נזכר בדברי רבנו איסור כלל, [ולא נראה לפרש דברי רבנו בשקרקעית הסוכה נסמכת צאילן ודפנות היינו הדפנות שקרקע הסוכה נסמך עליהן, שאין נופל עליהן לשון דפנות סתמא, וגם אינו בהכרח שיהיה שם דפנות דבקונדיסים כג', וגם אינו דבר המתפרש בסמיכת הלשון,

ואחרי שרבנו כתב דפנות מה שלא נזכר במשנה אם איתא דדפנות שתחת הקרקע הוא הוא מפרש למילתא], וכן יש ללמוד ממה שלא נזכר בדברי רבנו לאיסור, וגם המשנה דסומך סוכתו דכרעי המטה לא הזכיר רבנו, והטעם משום דס"ל דלטעמא דמעמיד אין לחוש מכאן הכי מחניתיך, וטעמא דקצב י"ל דמפרש דר"י לטעמיה כפרש"י וכ"כ בפיה"מ, ולא הוצרך להזכיר ההיתר דמילתא דפשיטא היא, וק"ו מע"ג הגמל הוא, [ואף דגם ר"י דן בע"ג בהמה הא החם ע"כ לפרושי כמש"כ תו' דהסכך נסמך צאירן ואילו רבנו סתם ע"ג הגמל וזה מתפרש בפשוטו שהסכך גם כן נסמך על הגמל], ולא נשנו דברי ת"ק במתניתין אלא משום פלוגתא דר"י, אצל בסתמא הדבר בהיתר כל שלא למדנו לאיסור, א"נ מפרש קצב כפירוש הירושלמי וסמך על מש"כ שהסוכה שאינה גבוהה י' פסולה, ומיהו לפי זה ק"ק דהו"ל להזכיר הא דאצי דצאילן המטה חלק מן הסוכה לא ממעטא כיון שזכר בגמ', א"נ י"ל דס"ל דהלכה כת"ק וכדעת הרז"ה.

(ו) ולענין הלכה, דעת הרמב"ם והרז"ה והרא"ש והטור ורי"ו [וכ"נ דעת רש"י (ט"ו ב' ובשבת קנ"ד ב') ותו' (סוכה כ"ב ב') והרשב"א וה"ה שכולם הזכירו לפרש שמים צאילן, בדפנות שהסכך נסמך עליהן] דמותר להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה, ובתה"ד נקט כן גם דעת הרי"ף, ואילו דעת הראב"ד והרמב"ן והר"ן והריטב"א דאסור להעמיד בדבר המקבל טומאה, ודעת התה"ד דאפשר להקל, וכן סתם בשו"ע סוף סימן תר"ל.

(ז) שו"ע או"ח סימן תרכ"ט ס"ח לחבר כלונסאות הסוכה במסמרות של ברזל כו', במ"א סק"ט כתב דבזה כו"ע מודו דמותר דהו"ל מעמיד דמעמיד וכ"כ הגר"א, וכמש"כ הרמב"ן והר"ן והריטב"א דאם הצאילן קרקע הסוכה שפיר דמי, ומרן (שליט"א) זללה"ה בספר או"ח סימן קמ"ג כתב שדצריהם ז"ל תמוהין מאד דהא הכלונסאות הם גם כן סכך ולא שייך לחלק בסכך למיחשב התחתון כמעמיד העליון, וגם הרמב"ן ואינך לא כתבו אלא דצשהצאילן משמש מעשה קרקע דשפיר דמי דכל סוכה נסמכת על קרקע אף שעפר פסול לסיכוך, אצל בכלונסאות ודאי הן בכלל מעמיד,

לסכך, [דסתמא דמילתא הסכך נסמך על דפנות הסוכה, שאם היה נסמך ברחוק על דפנות אחרות היה ניחא דאז העפר מעשה קרקע בעלמא עבדי], ובר"ן משמע שאין מקור בגמ' דמותר לסכך על כותל אבנים ורק מן הסבא י"ל דמותר ויתישב המנהג שנהגו כן, ושמא יש לחלק דכיון דמבחוץ העפר משמש קרקע עולם לא גזרו אף שמצפנים הוא משמש דופן, א"נ אולי אפשר דאף כהאי גוונא מיקרי העפר מעמיד הדפנות [אף שאין בהן י'] ולא חשיב מעמיד הסכך, ונ"ע.

(ח) ב"א ב' כגון שנעץ שפודין של צרול וסיכך עליהם, מצוה דלאו דוקא צדד שפסולו רק משום שמקבל טומאה גזרו, [שיש מקום לומר כן דלא בקיאי אינשי זהא ועבדי דטעו], אלא אף בצרול שפסול לסכך גם משום שאין גידולו מן הארץ נמי גזרו רבנן. — בעיקר מה שגזרו במעמיד צדד המקבל טומאה אשכחן דכוותה לענין טומאה, וכמ"ש בזהל"ה ס"ה סק"ה עי"ש.

(ט) ב"ב א' בד"א צומן שיש בהן טפח כו' אבל אין ציניהן פותח טפח כו', רש"י ותו' פירשו דהא דאין ציניהן פותח טפח עיקרו משום שאין בקורה שהיא כצין התחתונה פותח טפח, ומשמע מדצריהם דאין כלל ענין בשטח שצין קורה לקורה מן התחתונה, ואף אם אין ציניהם פותח טפח כל שיש בקורות העלייה טפח אמרינן חצוט, וכ"צ בר"ש בזהל"ה כלשון רש"י ותו' ומשמע דנמי ס"ל כן, וכן בסבא דעיקר הדין דבזהל"ה חצוט אמרינן חצוט, וגם בשאין תחתיו כלום אמרינן חצוט כדאמרינן גבי קורה, וא"כ שפיר יש לנו לומר חצוט עד הקורות התחתונות ומה ענין לנו בשטח שצין הקורות, וכן בר"ש וטור לא הזכירו אלא שיהא הסכך רחב טפח ולא הזכירו בשטח החלל כלום, וסתמא הדברים כפירושן שאין לנו ענין בחלל כלל, וכ"נ דעת הראב"ד וכמ"ש להלן.

ומיהו בר"ן וריטב"א נקטו [ע"פ גירסא אחרת] דצריך שיהא החלל שצין קורה לקורה טפח, וצריך לומר דכל שאין פנוי שטח הראוי לאוהל בפי"ע לא אמרינן ביה חצוט.

ובריטב"א הביא שיש מפרשים דצריך שיהא החלל גודל הקורה או הסכך, וכמזכיר דלא

ולעולם כל סוכה שנסמכת על כרעי המטה סתמא דמילתא נותן כלונס מכרע לכרע ואפילו הכי פסלו משום מעמיד צדד המקבל טומאה, וגם כל כלונס הנסמך על צד המקבל טומאה י"ל דחשיב סכך פסול, והנסמך עליו חשיב כמועמד צדד שפסול לסכך צו, כל אלו דברי מרן (שליט"א) זללה"ה, וסיים עוד דלפי זה אין לחצר הכלונסאות במסמרים כשהמסמר משלב את הכלונס לכותל אבל אם הכלונס נסמך על קונדס אלא שמחזקהו במסמרים שלא ישמט ממקומו לית לן בה כיון שאף בלא המסמרים עומד.

והאידנא נהוג עלמא שכל דפנות הסוכה קיומם ע"י מסמרות, והסכך נסמך על אלו הדפנות, ולפי זה צ"ל דסמכו להקל להעמיד צדד המקבל טומאה, ע"י לעיל סק"ו, אבל אפשר דכל שהמקבל טומאה מתיחס לחיזוק הדפנות שרי דדוקא במעמיד הסכך עצמו צדד שפסול לסכך גזרו רבנן דצוה אהו טפי למטעי להחזיר לסכך צו, וגם פעולת המסמרים לעולם אינה אלא שלא ישמט אבל עיקר סמיכת הדפנות הוא על עצמם ואף שכל המסמרים לא יעמדו הדפנות מ"מ י"ל דמעמיד כזה קיל טפי, ולפי זה אף להפוסקים דאסרי להעמיד צדד המקבל טומאה מ"מ הקונדיסים ושארי קרשי הדפנות העומדים בצדד הסכך נסמך עליהם מותר לקבעם במסמרים וז"ל, [ומיהו הכלונסאות שצג הסוכה שהם להעמיד הסכך ודאי אין לקבעם במסמרים שהם כסכך ממש וכמ"ש כ"מ מרן (שליט"א) זללה"ה], ואולי המג"א והגר"א מפרשי כלונסאות הסוכה דהיינו שעומדים בצדד הסכך נסמך עליהם, והיינו קונדיסים שבגמ', וצוה קאמרי שמוותר לקבעם במסמרים [והיינו שנותן למטה קרש צין כלונס לכלונס ומחזרו לכלונסאות במסמרים], כיון שאין המסמרים מתיחסים להעמיד הסכך אלא להעמיד הדפנות שרי, וכמו שמוותר היכי דקעביד מעשה קרקע בעלמא, דכל שאין פעולתו מיוחסת לסכך שרי, אבל מודו המג"א והגר"א דכלונסאות שהסכך נסמך עליהם דכסכך חשיבי ואין לחצורם במסמרות, ונ"ע למעשה.

בגמ' ד' א' היתה פחותה מ' וחקק בה כו', לכאורה מצוה דאף שקצת דופן הוא עפר אפילו הכי כשר ולא חשיב מעמיד צדד שפסול

מכוון כנגד שפת הגג תימא הוא לפרשו על כונת טפח אריר.

עוד כתב זכ"מ וז"ל צהגרא"ל סימן תרל"א ס"ה דדעת הרמב"ם כה"מ שהביא הרשב"א והיינו דלעולם צריך שיהיה האריר כשיעור הקורה או הסכך, ובלשון הרמב"ם פירוש זה נוח יותר אם כי ג"ז דחוק קצת דהו"ל לפרש צהדיא שיהיו הסכך והאריר מתאימים, אבל פירוש זה לא יתכן מההיא דתוספתא שכתבנו לעיל, וגם לפי זה לא יתכן כלל דין חצוט גבי טומאה שצריך שיהיה מזומנא ממא וזה לא יתכן דאי אפשר לזמנא וכמ"ל לעיל, וז"ל ג, [ומה שצידד עוד זכ"מ דאפילו האריר גדול מן הסכך לא אמרינן חצוט אף שיש בסכך טפח תמוה מאד].

שו"ע או"ח סימן תרל"א ס"ה צהגה"ה דהיינו שיש באריר שצין התחתון טפח כו', מלשון הרמ"א מבואר דא"ל שיהיה החלל שלמטה כגודל הקנה שלמעלה אלא כל שיש בחלל טפח שפיר דמי, אפילו הקנה גדול הרבה וכ"כ הגרע"א, וודאי שכן ראוי להורות כיון דדעת רש"י ותו' והר"ש וז"ל דעת הראב"ד דאפילו אין באריר טפח אמרינן חצוט כל שהסכך יש בו טפח, ואף הר"ן והריטב"א שהחמירו לא החמירו אלא להצריך שיהא טפח באריר ולא שיתאים עם גודל הקנה, והריטב"א הביא כן גם בשם מורו, ומתוספתא והסוגיא נמי מוכח שאין צריך שיתאים האריר עם הקנה וכמ"ל לעיל, ואין כאן אלא ספק בדעת הרמב"ם, ולשון המ"ב שהצריך שיתאים החלל עם רוחב הקנה אינו מכוון לפי זה וכבר העיר בזה צה"ל.

(י) נראה דכמו דלענין טומאה צעין קורה טפח בלא אריר צינתים ובלא זה לא אמרינן חצוט, אפילו העומד מרובה דהא כל אריר חוץ כמ"ל הר"ש פ"ח דאהלות מ"ב, [ועי' חזו"א אהלות סימן י' סק"א בדברי התו' עירובין], ה"נ לענין סוכה אפילו הסכך צילתו מרובה מחמתו כל דליכא טפח בלא הפסק אריר כלל לא אמרינן חצוט, ועי' במ"ב סק"ח, ואף שיש מקום לומר דכיון דבסוכה סגי צילתה מרובה חשיב זה כאהל גמור, מ"מ אין לחדש כן בלא ראיה.

יש להסתפק סכך הגבוה שאין בו טפח דלא אמרינן ציה חצוט אי דינו כאריר לפסול בג' או כסכך פסול לפסול בד', מי אמרינן כיון שאינו

נהירא כן אלא כל שיש בחלל לא פחות מטפח וכן בקורה אמרינן חצוט אפילו זה גדול מזה, והביא כן גם בשם מורו, וצאמת הדברים מוכרחים דאם לא כן לא משכחת לה כלל העליונות כצין התחתונות דהא אי אפשר לזמנא ואם האריר גדול יותר אם כן האריר חוץ צין קורה לקורה ואין כל הצית טמא, וכמ"ל הר"ש פ"ח דאהלות מ"ב דאריר כ"ש מפסיק וכ"כ הראב"ד פט"ז מטו"מ ה"ו, ואם הקורה גדולה יותר אם כן לא אמרינן חצוט, אלא ודאי בכל ענין אמרינן חצוט כל שיש טפח בחלל ובקורה, וכן מבואר צהדיא בתוספתא שהביא הר"ש באהלות פ"ב מ"ה דאם היו הקורות אלו שתי ואלו ערב טומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא, הרי צהדיא דאמרינן חצוט אפילו אלו שתי ואלו ערב אף שאין מתאימין לחלל, וכן בסצרא הדבר מוכרע שאין צורך להתאים הקורות לחלל, ולעולם אפשר לומר חצוט גם על חלק מן הקורה, וכן צהגרא"ל סימן תרל"א כתב דמדקתני ואין ציניהן טפח ולא קתני ואין ציניהן כשיעור עליונות משמע דבטפח הדבר תלוי.

והרמב"ם פ"ה מהלכות סוכה הכ"א כתב לשון זה ואם היה צרוח זה העולה טפח או יותר כו' רואין אותו כאילו ירד למטה ונגע בשפת זה היורד והוא שיהיה מכוון כנגד שפת היורד, ופשטות הדברים היה נראה דר"ל דהא דאמרינן רואין כאילו ירד למטה היינו במקומו שלמעלה וממילא לא שייך חצוט אלא בשהעליון כנגד האריר ולא כשהוא כנגד הסכך דאז לא שייך חצוט שאין אומרים חצוט באלכסון, ואי חצטין ליה אסכך לאו מידי הוא, אבל הכ"מ כתב דמלשון הרמב"ם משמע כהר"ן דצריך שיהא גם החלל טפח, ומאד הדבר קשה בלשון הרמב"ם דא"כ למה לא כתב והוא שיהיה בחלל טפח, ואיך נצין מלשון מכוון כנגד שפת היורד דהכונה שיהא בחלל טפח, ומיהו ממש"כ הרמב"ם צפיה"מ אהלות שם וכן צפט"ז מטו"מ ה"ו וציניהן אריר פותח טפח משמע דצריך גם אריר טפח, והראב"ד שם השיגו ומשמע דס"ל דלא צעי אריר טפח, ואף דהרמב"ם צרישא הזכיר פותח טפח, ועל זה השיג הראב"ד, מ"מ אם איתא דמשום הסיפא צריך שיהיה באריר טפח אין כאן קושיא דהא הרמב"ם כ"ל להו צהדדי, ועי"ש זכ"מ שפירש צה"א, ומ"מ לשון

הכתלים דהיינו שהיא קצרה מרוחב המצוי, דגם תלויה אין מתפרש על מוגבהת.

ובתשובות הגרע"א ז"ל סימן י"ב משמע דלא ניחא ליה תירוץ המהרש"א, וכחצ' ליישב על פי דברי הר"ן דלא אמרינן ב' הלכות, [ודברי הר"ן נתבאר לעיל סימן ג' ס"ק כ"ה], ודבריו ז"ל לא נתפרשו דהא גם השתא ע"כ אמרינן ב' הלכות דהא איירי שהיחידות העקומות יש בהם ג' אלא שבגובהן ובעקמומיתן ליכא ג' וכמש"כ לעיל, וכדאמרינן נמי קמ"ל דאמרינן חצוט ולבוד, וכבר תמה בזה מרן זללה"ה בעירובין סימן י"ג סק"ז.

סימן ה

(א) כ"ט ב' תוד"ה נקטם לכאורה מיירי בשני עלין האמצעיים כו', הוא הדין אם כלה בעלה אחת דדינה כדין השמים, אלא לפי דנחלקה החיזומת מיירי בלולב שכלה בב' עלין לפיכך נקטו נמי בכהאי גוונא, [אף שאין רוב הלולבים כך כמש"כ בב"ק ז"ו א' ד"ה נחלקה]. והנה דעתם ז"ל בפירוש נחלקה החיזומת כמש"פ רש"י לקמן דהיינו שנפקדה השדרה בין שני העלין שהלולב כלה בהן, וזה כפר"י בתו' ב"ק שם, [ושם משמע דמפרשי פרש"י כהגאונים אלא שרש"י הוסיף להצריך סידוק בשדרה, ובצ"י סימן תרמ"ה משמע דמפרש דהחילוק בין פרש"י להר"י הוא בשיעור סדק השדרה וצ"ע דל"מ כן בלשון הר"י עי"ש], וכ"כ לקמן בהדיא, ונראה דהוא הדין בכלה בעלה אחת ונחלקה ונסדקה גם השדרה קצת, דלא מסתבר דסדק בשדרה לחוד יפסול בזמן שכלה בשני עלין וסדק גם בעלה וגם בשדרה לא יפסול בכלה בעלה אחת, ואדרבה יותר נפסד הדור בזמן שגם העלה עצמו נסדק, ומה שלא פירשו כן תו' נחלקה החיזומת הוא משום דאי מיירי בעלה אחת אין להצריך סדק בשדרה דמתפרש שפיר נחלקה העלה עצמה, וזה לא יתכן דאי נקטם ראשו היינו ראש העלה שכלה בו הלולב אם כן על זה אמרו דנסדק כשר, הרי מפורש דלא מיפסל בסידוק העלה לחוד, והלכך ע"כ לפרש נחלקה בשדרה וא"כ נוח טפי לפרש בלולב שכלה בב' עלין ולא נסדקה אלא השדרה, ועי' בתו' ב"ק שם שכתבו דרוב הלולבים אינם כלין בב' עלין ונדחקו

מנטרף עם שאר הסכך הרי הוא כמי שאינו מקורה כלל וכאזיר חשיב, או"ד כיון דסוף סוף מקורה הוא דינו כסכך פסול, ומסתברא טפי דכאזיר חשיב, ולפי זה אף אינו מנטרף לסכך פסול הסמוך לו המונח יחד עם הסכך הנמוך, וצ"ע. — [וכן אם היה מקצת סכך נמוך נמי כן דינו דלגבי הסכך העליון כאזיר חשיב].

ולפי זה מסתברא דאף אין לומר בו דופן עקומה, וצ"ע, ומיהו צ"ש בו טפח אמרינן דופן עקומה וחצוט כמש"כ לעיל סימן ג' ס"ק כ"ה דכהאי גוונא לכו"ע אמרינן ב' הלכות, כיון שאפשר לדון כל אחת לחוד, (וה"נ אף דופן עקומה אפשר לדון לחוד אף שאינו מכשיר הסוכה בלא חצוט).

יש לעיין בסוכה גדולה שיש בה ז' על ז' שהסכך גבוה שלשה טפחים משאר הסכך אי מיפסל מקום זה, דאפשר דכל שיש ז' על ז' הרי אין כאן חסרון מחמת הסכך וכיון שסביב הסכך סוכה כשירה מתכשר גם מקום זה, דלא איכפת לן אם יש בסוכה אחת שני סככים בגובה שונה זה מזה, ואף אם אין לכל חלק צפ"ע ג' דפנות בהכשר, אפשר דמנטרפין יחד שני השטחים להיות סוכה אחת, ודוקא באין בו ז' על ז' פסלינן לפי שאינו מנטרף עם שאר הסכך, וצ"ע בזה.

אם נתן טס זקוף בין סכך לסכך נראה פשוט דשפיר דמי, דתו הו"ל כאין צינייה שלשה טפחים, שו"ר שכ"כ מרן זללה"ה בזהלות סי"ד ס"ק י"א, עי"ש.

(א) עירובין ט' א' ר"א אמר משוכה והיא תלויה כו' שאין בגובהן

ג' כו', מדלא קאמר שאין בהן ג' מבואר שיש בהן ג' אלא שאין בגובהן ובעקמומיתן ג', ויש לעיין מנ"ל לר"א כן דילמא ג' באלכסון קאמר, וי"ל דא"כ פשיטא דהיינו לבד, א"נ ר"א הכי מפרש לברייתא היתה קורתו משוכה או שהיתה גם תלויה ועל זה קאמר פחות מג' כו' ומדקאי אמשוכה לחוד נמי ממילא מתפרש דלאו באלכסון קאמר.

במהרש"א הקשה למה לא מפרשינן משוכה דהיינו שהיא גבוהה מן הכתלים אבל

ארוכה כשיעור להניח ע"ג הכתלים, ותלויה היינו שאינה מגיעה לכתלים, ותירוץ פשוט דמשוכה לא מתפרש בגובה, וגם אין להקשות דנפרש תלויה בגובה דהיינו שמוגבהת מעל הכתלים ומשוכה מן